

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2021/22:24

Fredagen den 25 februari

§ 1 Rättsliga och inrikes frågor

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 9–10 december 2021

Återrapport från informellt ministermöte den 3–4 februari 2022

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 3–4 mars 2022

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

God morgon och välkomna till dagens EU-nämndssammanträde den 25 februari 2022. Klockan är, hör och häpna, 08.00. Det är skönt att vi kan nyttja dygnets alla ljusa timmar för att träffas denna fredag.

Jag vill vidare påminna om gårdagens möte – det var väldigt stämningsmättat – inför det europeiska toppmötet. Det var omöjligt att inte bli berörd av stämningen i går. Det kändes. Läget i Europa är allvarsamt, och det ska vi, var och en på sin kant, naturligtvis försöka reflektera över.

Med detta sagt hälsar jag justitie- och inrikesminister Morgan Johansson med medarbetare välkommen till dagens EU-nämndssammanträde. Vi inleder med återrapport från möte i rådet den 9–10 december 2021, återrapport från informellt ministermöte den 3–4 februari 2022 och information.

Anf. 2 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Ordförande! Låt mig börja med mötet den 9–10 december förra året. Där deltog jag och Anders Ygeman, och bland annat hanterades Schengens övervakningsmekanism, tillämpningen av Schengenregelverket i Kroatien och hur man ska förhindra organiserad brottslighet från att infiltrera EU-fonden Next Generation EU. Under den rättsliga dagen diskuterades bland annat lärdomar från pandemin avseende domstolarnas funktion och bekämpning av hatbrott och hatpropaganda. Riksdagen har fått en skriftlig rapport avseende denna del.

Sedan hade vi ett informellt möte den 3–4 februari i Lille i Frankrike. Där deltog också Anders Ygeman och jag själv. Då hanterades bland annat säkerhet vid EU:s yttre gränser, framtidens civilskydd med anledning av bland annat klimatförändringarna samt kampen mot terrorism och radikaliserings. Under den rättsliga dagen diskuterades återigen hatbrott och hatpropaganda – vi återkommer till denna punkt också i dag – samt stärkta åtgärder vid eftersökning av bortförda barn och ömsesidigt

erkännande av föräldraskap inom EU. Här har också en skriftlig rapport lämnats in.

I övrigt har jag ingenting mer att tillägga till detta.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar och tackar för informationen.

Vi går in på lagstiftningsöverläggningar och dagordningspunkt 3, Förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna). Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 4 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Ordförande! Denna fråga var uppe för överläggning i justitieutskottet den 27 januari. Översiktligt innehåller förslaget definitioner, modifieringar och förtydliganden när det gäller gränsövervakning, instrumentalisering av migranter och återinförande av gränskontroll vid inre gräns. Det finns också ett förslag om ett förfarande om inreseförbud till EU vid en pandemisituation och förtydliganden av det.

Regeringens inställning är att ett fullt fungerande Schengensamarbete förutsätter att medlemsstaterna har tillgång till effektiva verktyg. Regelverket måste också ta hänsyn till de olika situationer som kan utgöra ett allvarligt hot mot allmän ordning eller inre säkerhet och respektera att skyddet av detta i slutändan faller under den enskilda medlemsstatens egna ansvar. En förutsättning för Schengensamarbetet är också att kontrollen över den yttre gränsen är fullt fungerande.

Vi redogjorde som sagt för vår ståndpunkt vid överläggningen med utskottet. Den gäller fortfarande. Jag vill bara understryka att samtidigt som vi generellt välkomnar förslaget är det viktigt att medlemsstaternas rättsliga kompetens respekteras. Flexibilitet och ändamålsenliga bestämmelser är kanske särskilt viktiga i fråga om återinförande av gränskontroll vid inre gräns men även i valet av lämpliga åtgärder för att bemöta hot mot folkhälsan.

Förslaget lades fram den 14 december förra året. En första genomläsning har nyligen avslutats i rådsarbetsgruppen. Det franska ordförandeskapet har presenterat kompromissförslag för delar av förslaget. Ordförandeskapets förslag rör de artiklar som avser definitioner, polisiära kontroller, inreseförbud vid pandemi samt överföring av tredjelandsmedborgare mellan medlemsstater.

Det här var som sagt en överläggning i utskottet den 27 januari. Sedan var det också uppe i utskottet den 22 februari i år, det vill säga i tisdags.

Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD):

Vi anmälde en avvikande ståndpunkt i justitieutskottet. I huvudsak anför vi att det finns flera bra delar i förslaget, men vi står inte bakom ökade krav för medlemsländer att införa inre gränskontroller.

Anf. 6 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag har inga övriga kommentarer till detta.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Tillståndet i Schengenområdet, med underpunkterna a, Lägesrapport, och b, Den politiska styrningen av Schengen. Även detta är en diskussionspunkt.

Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag går direkt in på punkt b. Detta härrör från ett franskt initiativ. Frankrike har under en tid velat etablera något som de kallar Schengenråd. När de nu innehar ordförandeskapet har de tagit möjligheten att etablera ett sådant.

De flesta frågor som ska diskuteras i Schengenrådet känns igen sedan tidigare. Däremot är diskussionen om läget i Schengenområdet ny. Denna diskussion ska utgå från en resultattavla som ska beskriva läget i Schengen och identifiera var det finns behov av åtgärder och inte.

Ordförandeskapet ville också diskutera två förslag: dels att inrätta en solidaritetsplattform, dels att etablera en Schengenkoordinator. Schengenkoordinatorn ska placeras i kommissionen och arbeta nära ordförandeskapet för att förbereda diskussionerna i Schengenrådet.

Solidaritetsplattformen syftar till att samordna det stöd medlemsstater vid EU:s yttre gräns har behov av med det stöd som övriga medlemsstater vill ge bilateralt och det stöd som EU:s byråer ger.

Regeringen är positiv till att ett helhetsgrepp tas om styrningen av Schengensamarbetet. Vi stöder också Frankrike i att en Schengenkoordinator inrättas inom kommissionen, men vi säger att en sådan ska ha en stöttande funktion och inte driva egna frågor. Regeringen är också positiv till att det etableras en solidaritetsplattform som ska samordna de olika former av stöd som medlemsstater kan få bilateralt och av EU:s byråer.

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Rådets förordning om en utvärderings- och övervakningsmekanism för Schengenregelverket. Detta är ett beslutsärende.

Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Som ni minns presenterade kommissionen sitt förslag till ny förordning för Schengenutvärdering i juni förra året. I september överlade vi om förslaget i justitieutskottet, och vid RIF-rådet i december fick ministrarna en lägesrapport om de pågående förhandlingarna. Ordförandeskapet har nu bedömt att förslaget är redo att bekräftas genom en allmän riktlinje på RIF-rådet.

Under förhandlingarna har vårt ingångsvärde varit att utvärderingsinstrumentet ska bli mer effektivt, enhetligt och förutsebart. Samtidigt har det varit viktigt för oss att balansen mellan institutionernas olika roller bibehålls så att det finns en tillräcklig flexibilitet i förslaget för att det ska vara enkelt och praktiskt att tillämpa.

Regeringen bedömer att det är en bra kompromiss som har arbetats fram, och jag avser därför att ställa mig bakom det förslag som ordförandeskapet har presenterat inför rådsmötet.

Även detta föredrogs i utskottet tisdagen den 22 februari.

Anf. 11 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6 om övriga inrikesfrågor och lagstiftningsöverläggningar med underpunkt a, Aktuella lagstiftningsförslag. Det här är en informationspunkt.

Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Eftersom detta är en informationspunkt avser vi bara att lyssna till informationen.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 8, Slutsatser om civilskyddsinsatser med anledning av klimatförändringarna. Detta är ett beslutsärende.

Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Ordförande! Även detta är i grunden ett initiativ från Frankrike. Man aviserade väldigt tidigt under sitt ordförandeskap en prioritering att lägga särskild tonvikt på civilskyddets viktiga roll i ljuset av klimatförändringarnas konsekvenser. Vi talar till exempel om en ökad risk för översvämningar, skogsbränder och sådant.

Syftet är att förbereda civilskyddsarbetet på både nationell och europeisk nivå för att kunna hantera fler allvarliga framtida kriser. Det franska ordförandeskapet har inlett ett gemensamt arbete med utkast till rådsslutsatser om åtgärder som syftar till att förbättra förmågorna i alla relevanta delar av civilskyddsarbetet, det vill säga förebyggande arbete, beredskapsarbete och operativt arbete. Särskild hänsyn ska tas till den lokala nivån och befolkningens engagemang.

Regeringen välkomnar Frankrikes ambitioner om att rådsslutsatser om civilskydd och klimatförändringar ska antas under deras ordförandeskap. Vi har aktivt och konstruktivt deltagit i arbetet med dessa rådsslutsatser. Det ligger i linje med vårt gemensamma trioprogram mellan de franska, tjeckiska och svenska ordförandeskapen. Där framgår ambitionen om att förbättra unionens beredskap, operativa förmåga och motståndskraft i förhållande till framtida kriser.

Att detta verkligen behövs kan jag säga med erfarenhet från inte minst de skogsbränder vi hade 2018. Då fick vi hjälp både från EU-sidan och från en rad medlemsländer. Det var väldigt viktigt för oss.

Här tar vi ytterligare ett steg för att skapa den beredskap som behövs.

Detta har tidigare föredragits skriftligt i försvarsutskottet.

Anf. 15 ORDFÖRANDEN:

Detta är absolut ett viktigt beslut. Vi är glada för att det har kommit så långt fram som till rådsslutsatser.

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9, Uttalande från rådet om Interpols efterlysningar (red notices). Detta är ett beslutsärende.

Anf. 16 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Genom detta uttalande vill EU:s medlemsstater visa sitt stöd till Interpol i dess arbete för att motverka att politiskt motiverade så kallade röda notiser registreras av organisationen eller att notiser som kan stå i strid med mänskliga rättigheter publiceras. Vi föreslår att Sverige ställer sig bakom uttalandet.

Låt mig förklara detta lite närmare. Interpols medlemsstater kan med hjälp av Interpol efterlysa personer över hela världen. Det görs genom så kallade röda notiser som Interpol publicerar. Det har slagits larm om att vissa regimer utnyttjar de röda notiserna, exempelvis för att efterlysa egna regimkritiker. Om jag får vara rakt på sak: Länder som det talas om som ska ha utnyttjat notiserna på detta sätt är till exempel>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<. Det är väl inte helt överraskande. Men det finns även andra länder som gör så här.

Det är viktigt att värna Interpols integritet i denna del. Man måste se till att systemet inte missbrukas. Det ska användas för att kunna efterlysa kriminella över hela världen, och inte som ett politiskt verktyg av vissa länder. Det är viktigt att vi stöder Interpol i detta jobb för att se till att systemet inte missbrukas.

Den svenska polismyndigheten kommer som ett led i det svenska stödet i frågan att sända ned en person till Interpols huvudkontor som ska vara där under nio månader. Personen i fråga kommer att hjälpa till med att kontrollera att de röda notiser som redan finns publicerade är i linje med Interpols regelverk. Sverige tar alltså även ett rent konkret ansvar för att hjälpa organisationen värna sin integritet i detta avseende.

Anf. 17 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10, E-bevisning, med underpunkterna a, Förordning om europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder för elektroniska bevis, och b, Direktivet om rättsliga företrädare för insamling av bevisning. Detta är ett informationsärende.

Anf. 18 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Under denna dagordningspunkt kommer lägesrapporter att lämnas om e-bevisningsförhandlingarna. Regeringen har varit här i samma ärende vid flera tillfällen, senast inför RIF-rådet i december. Dessa trepartssamtal inleddes under våren 2021. De har alltså pågått ett tag. Det beror på att de här förhandlingarna har varit svåra, och någon kompromiss har ännu inte kunnat nås mellan rådet och Europaparlamentet. Det är där skon klämmer, höll jag på att säga. Det är alltså konflikten med Europaparlamentet som det här handlar om.

Enligt de uppgifter som vi har fått kan trepartssamtalen förväntas pågå åtminstone under våren 2022. I övrigt ber jag att få hänvisa till det skriftliga underlaget.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 11, Övriga frågor och rubriken Aktuella lagstiftningsförslag. Det är också information.

Anf. 20 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Det är bara en informationspunkt. Vi kommer att lyssna på informationen.

Anf. 21 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går över till dagordningspunkt 12, Frågor som rör tillgång till advokat, under Icke lagstiftande verksamhet. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Här har också det franska ordförandeskapet inför rådsmötet presenterat ett diskussionsunderlag där de betonar nödvändigheten i att advokater fritt kan bedriva sin verksamhet och värdet av advokatsamfund som kan garantera advokaternas oberoende och yrkesintegritet.

Den franska justitieministern var en ganska välkänd advokat i Frankrike innan han blev justitieminister, och det här är en fråga som han verkligen brinner för – med all rätt, skulle jag säga.

Globalt har nästan 2 500 advokater mördats, arresterats eller hotats under utövandet av sin verksamhet mellan 2010 och 2020. Vi ser att det även i Europa, där respekten för rättsstatsprinciperna i allmänhet är hög, förekommer angrepp till exempel i form av hot mot advokater och mot advokaters tystnadsplikt.

Rådsmötet förväntas diskutera om en europeisk stadga som garanterar oberoende för advokater skulle kunna bidra till att skydda rättsstaten och vilka utmaningar advokater i unionen har i sitt yrkesutövande.

Det är förstås en självklarhet för oss att advokaters oberoende ställning är grundläggande i en rättsstat. Det är viktigt för rättssäkerheten både med ett starkt och oberoende advokatsamfund och med en fri och självständig advokatkår som kan stå upp för enskilda även i förhållande till staten. Det kan aldrig accepteras att advokater utsätts för våld, hot eller otillbörlig påverkan.

Det finns inte någon reglering av advokatkårens status eller etik på EU-nivå. I Sverige är advokat en skyddad titel, och bara den som är ledamot av Sveriges advokatsamfund får kalla sig advokat i Sverige. Vad som är god advokatsed, alltså de etiska riktlinjer som advokater är skyldiga att följa, regleras av advokatkåren själv. I första hand är det Sveriges advokatsamfund som utövar tillsyn över advokaternas verksamhet, och det är en princip som är viktig att värna eftersom det garanterar ett oberoende från statlig inblandning.

Hur advokat kåren och dess verksamhet bäst skyddas inom EU måste övervägas noga, och alla sådana överväganden måste ske med respekt för advokaternas oberoende ställning.

Sverige ser positivt på en fortsatt diskussion i den här angelägna frågan, men mer information behövs innan det är möjligt att ta ställning till idén med en europeisk stadga för advokater. I det sammanhanget kan jag också nämna att Europarådet har inlett ett arbete som syftar till att stärka skyddet av advokater. Det är ett arbete som Sverige följer med intresse.

Men ni förstår ju att själva poängen här är att när vi väcker den här frågan gäller det att se till att den bidrar till att stärka oberoendet och inte tvärtom, så att säga, om vi ska ha en reglering på EU-nivå och någon form av stadga. Då är det förstås viktigt att man landar just på det sättet så att man inte landar i det motsatta. Risken är annars att det slår bakut och går i motsatt riktning.

Det här är som sagt en viktig fråga som Frankrike har väckt.

Anf. 23 HELENA VILHELMSSON (C):

Jag instämmer i att det här är en otroligt viktig fråga. Nu är det här ju en diskussionspunkt, men om man skulle landa i att en kommande stadga skulle vara till fördel för advokaters fria rätt att verka antar jag att det krävs en enighet. Ser ministern någon oenighet om det här i EU? Finns det länder som kommer att hålla emot?

Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Det är väldigt svårt att säga. Det här är ju första gången som detta är uppe, så vi får anledning att känna på frågan när vi hör hur medlemsstaterna uttrycker sig.

Jag ser gärna en utveckling där man hittar olika vägar för att stärka advokat kårernas oberoende i Europa. Sedan gäller det som sagt att det inte slår bakut och går på andra hållet. Det kommer vi naturligtvis att bevaka väldigt noga.

Detta är ju den första diskussionen, och vi får höra hur medlemsstaterna uttrycker sig där.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 14, Rådets beslut om hatpropaganda och hatbrott, som är ett beslutsärende.

Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr ordförande! Kommissionen tog i december 2021 initiativ till att rådet i ett första steg ska fatta beslut om att hatpropaganda och hatbrott ska vara ett område av brottslighet i den mening som avses i artikel 83.1 i fördraget om EU:s funktionssätt. Ett sådant beslut innebär en utvidgning av EU:s kompetens att anta lagstiftning på den materiella straffrättens område.

I januari överlade regeringen med justitieutskottet om förslaget och tillhörande faktagromemoria med innebörd att Sverige kan godta att rådet

fattar ett beslut för att utvidga den rättsliga grunden för att inkludera hatbrott och hatpropaganda.

Efter kommissionens initiativ har frågan tagits vidare, och ett utkast till rådsbeslut har diskuterats. Frågan är prioriterad av det franska ordförandeskapet som vill nå fram till ett beslut under våren, helst redan i mars. Frågan är uppsatt för beslut om allmän inriktning eller riktlinjedebatt.

Om förslaget antas kan kommissionen därefter i ett andra steg lägga fram ett direktivförslag på området. Om det blir aktuellt med ett sådant andra steg får vi återkomma till riksdagen för överläggning om det.

Enligt kommissionen skulle en framtida lagstiftning med stöd av den utvidgade rättsliga grunden komplettera den befintliga lagstiftningen och omfatta andra särskilda grunder, till exempel kön, sexuell läggning, ålder och funktionsnedsättning. Beslutet om den rättsliga grunden innebär dock inget ställningstagande till vilka grunder som ett eventuellt direktiv ska innehålla. Nu handlar det alltså bara om frågan om att möjliggöra en sådan framtida reglering.

Detta var också uppe i utskottet, som sagt, för överläggning den 27 januari 2022.

Anf. 27 LUDVIG ASPLING (SD):

Även om ändamålet i och för sig är lovvärt vill vi gärna understryka att det finns betydande risker med att utveckla en alltför expansiv federal straffrätt inom EU, särskilt med tanke på att det finns väldokumenterade missförhållanden inom många europeiska myndigheter. Därför vill vi anmäla en avvikande ståndpunkt på den här punkten.

Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Jag kan väl säga med anledning av det att det här är en fråga som är omstridd i rådet, och somliga länder arbetar emot detta. Polen har redan sagt att man är emot, för att vara rakt på sak. Likaså är Ungern väldigt tveksamt till det här. Som ni förstår finns det uppenbara politiska skäl till vad det här handlar om i grunden. Att utvidga kompetensen här och gå fram med direktiv om vad som är hatbrott eller inte hatbrott kan vara kontroversiellt i vissa medlemsstater, om jag uttrycker mig på det sättet.

För oss är det emellertid viktigt att vi faktiskt går fram och är beredda att reglera detta, för vi har stora problem med både rasism och antisemitism i Europa. Det är viktigt att vi bekämpar det på alla nivåer som vi kan. Därför är vi för att vi utvidgar det på det här sättet.

Men, och det vill jag också säga, sedan återkommer vi till frågan om var gränserna ska gå och vilken typ av brott som ska betraktas som hatbrott. Vi har inte full täckning heller i den svenska lagstiftningen i dag för alla de här grunderna som vi diskuterar. Det blir i så fall en framtida fråga, men i sakfrågan och principfrågan stöder vi det här förslaget.

Anf. 29 LUDVIG ASPLING (SD):

För protokollets skull vill jag understryka att det alltså framför allt är av just rättssäkerhetsskäl som man ska vara försiktig med det här.

Anf. 30 ORDFÖRANDEN:

Tack för det förtydligandet, Ludvig Aspling!

2021/22:24

25 februari

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 15, Övriga frågor. Det är tre rubriker där: 15 a, Anklagelser om korruption, 15 b, Anklagelser om våld mot demonstranter under protester mot covid-19-restriktioner och 15 c, Åtal mot en polsk domare i Vitryssland.

Är det någonting där som justitieministern önskar kommentera?

Anf. 31 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

När det gäller den första punkten vill Polen be kommissionen och Eppo om information gällande ett fall om otillåten påverkan på Europeiska unionens domstol som ska ha avslöjats av franska medier.

När det gäller den andra punkten vill Polen lyfta upp att polis i flera medlemsstater har mött demonstranter som protesterat mot covid-19-restriktioner med våld.

De här två punkterna tror jag att man kan skriva på whataboutism-kontot, alltså att Polen förstås är under tryck när det gäller frågor om rättsstatens ställning, och då hittar man frågor som man kan ta upp i de här sammanhangen och säga ungefär: Jamen, ni då?

Den tredje punkten är att de vill informera om att en polsk domare har åtalats i Belarus. Den här domaren dömde i januari 2022 att en belarusisk regimkritiker inte skulle lämnas över till Belarus med risk för dennes säkerhet.

Det är sådan information som jag tycker att man kan ta till sig, men de två andra punkterna tror jag att det finns en klar politisk bakgrund till att de tas upp. Så kan det vara.

Anf. 32 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar detta och tackar justitieministern för informationen.

Därmed har justitieministerns och hans medarbetares närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde nått vägs ände. Vi önskar givetvis lycka till vid rådsmötet och en trevlig helg. Tack för i dag!

Anf. 33 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Detsamma tillönskas EU-nämnden!

§ 2 Rättsliga och inrikes frågor
Kulturminister Jeanette Gustafsdotter
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
rättsliga och inrikes frågor den 3–4 mars 2022

Anf. 34 ORDFÖRANDEN:

Vi byter lite grann i tågordningen och välkomnar kulturminister Jeanette Gustafsdotter till dagens EU-nämndssammanträde. Det är för övrigt det första för kulturministern, så det blir en liten debut.

Vi hälsar dig med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde. Vi inleder med dagordningspunkten 13, Grundläggande rättigheter och 13 a, Diskussion med direktören för Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA). Det är en diskussionspunkt.

Anf. 35 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Ordförande! Jag är här i dag för att samråda om dagordningspunkt 13 på dagordningen inför RIF den 3–4 mars. Den är uppdelad i två underpunkter. Den första avser ett erfarenhetsutbyte med direktören för EU:s byrå för grundläggande rättigheter. Den andra avser rådsslutsatser om kampen mot rasism och antisemitism.

Jag vill börja med diskussionspunkten motsvarande dagordningspunkt 13 a. Den utgör ett erfarenhetsutbyte med direktören för EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, Michael O’Flaherty. Temat för diskussionen väntas vara EU:s arbete mot rasism och antisemitism. Regeringen välkomnar diskussionen.

Regeringen avser att lyfta fram att det är av stor vikt att EU arbetar aktivt mot alla former av rasism inklusive antisemitism. Det är därför mycket positivt att kommissionen har tagit en strategisk ansats genom handlingsplanen mot rasism och strategin mot antisemitism och för judiskt liv samt att rådet nu väntas anta rådsslutsatser på området.

Det kunskapsunderlag som EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, producerar utgör ett viktigt underlag för beslutsfattande inom EU och nationellt. Regeringen ser därför positivt på om FRA fortsätter att följa trender i alla medlemsstater bland annat vad avser rasism och dess olika former inklusive antisemitism.

Anf. 36 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Nästa punkt är punkten 13 b, Slutsatser om kampen mot rasism och antisemitism. Det är ett beslutsärende.

Anf. 37 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Jag går över till min andra punkt på dagordningen om rådsslutsatser om kampen mot rasism och antisemitism, dagordningspunkt 13 b i ordförandeskapets underlag inför RIF som utgör en beslutspunkt.

Det franska ordförandeskapet har tagit initiativ till rådsslutsatserna som presenterades den 22 december 2021. Rådsslutsatserna redogör för att

utsattheten för personer som utsätts för rasistiska och antisemitiska incidenter har ökat inte minst online och i pandemins spår.

2021/22:24
25 februari

Medlemsstaterna uppmanas att vidta ett antal åtgärder bland annat för ökad kunskap i samhället, bättre skydd för individer, ett effektivare rättsväsende, ett utvecklat arbete för att kunna följa utvecklingen av rasistiska och antisemitiska incidenter över tid samt för att motverka spridningen av rasistiskt och antisemitiskt material.

Kommissionens stärkta arbete på området välkomnas. Kommissionen uppmanas att upprätthålla fokus på frågorna att stödja nationella myndigheter och civilsamhället samt att följa upp genomförandet av handlingsplanen mot rasism och strategin mot antisemitism och för judiskt liv.

EU är en union grundad på värden, och alla former av rasism inklusive antisemitism måste bekämpas. Regeringen anser att rådsslutsatserna utgör ett viktigt ställningstagande från rådet, vilket kan tjäna som utgångspunkt för det fortsatta arbetet på området. Regeringen avser därför att ställa sig bakom godkännandet av utkastet till rådsslutsatser.

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Därmed, kulturministern, tackar vi för närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde och önskar lycka till vid kommande rådsmöte. Vi önskar givetvis också en trevlig helg till kulturministern och medarbetarna.

§ 3 Rättsliga och inrikes frågor

Statsrådet Anders Ygeman

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 9–10 december 2021

Återrapport från informellt ministermöte den 3–4 februari 2022

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för rättsliga och inrikes frågor den 3–4 mars 2022

Anf. 39 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Anders Ygeman och medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde. Vi inleder med återrapporter från möte i rådet den 9–10 december 2021, återrapport från informellt ministermöte den 3–4 februari 2022.

Anf. 40 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Vid RIF-mötet den 9–10 december 2021 i Bryssel deltog jag själv och statsrådet Morgan Johansson. Under inrikesdagen hölls en diskussion om motverkande av hybridhot och migrationsutmaningar. En skriftlig rapport från mötet har överlämnats till riksdagen.

Den 3–4 februari hölls ett informellt RIF-möte i Lille i Frankrike. Även där deltog jag själv och Morgan Johansson. Under inrikesdagen diskuterades vägen framåt med asyl- och migrationspakten. En skriftlig rapport från mötet har överlämnats till riksdagen.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 7. Vi är väldigt glada för att statsrådet ska ta upp ärendet Asyl och migration: genomgång av framsteg som gjorts. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 42 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Jag inser att jag borde ha inlett med att tacka nämnden för vi kunde göra justeringen av dagordningen så att jag hade möjlighet att vara med på regeringssammanträdet. Det tas tacksamt emot.

På RIF-rådet väntas det franska ordförandeskapet presentera en uppdatering av läget i förhandlingarna om migrations- och asylpakten. Något underlag har än så länge fortfarande inte distribuerats.

I förhoppningen om att lösa en del av de politiska låsningarna när det gäller ansvarsfördelning och solidaritet har ordförandeskapet föreslagit ett nytt angreppssätt där förhandlingarna sker stegvis.

Syftet med den stegvisa ansatsen är att visa att migrationshanteringssystemet skulle fungera i praktiken och på så sätt skapa tillit mellan medlemsstaterna för att de ska våga gå vidare i förhandlingen om pakten.

I ett första steg ska solidaritet med medlemsstater under migrationstryck ingå i en form av frivillig omfördelning. Det handlar om screening med identitetskontroll, säkerhetskontroll och en preliminär hälso- och sårbarhetskontroll och om registrering i Eurodacdatabasen.

Solidaritet med medlemsstater under migrationstryck ska ha formen av en frivillig omfördelning. De medlemsstater som inte deltar i

omfördelning ska i stället bidra i alternativa solidaritetsåtgärder i form av ekonomiskt stöd.

Sekundära förflyttningar ska i steg ett motverkas genom nämnda kontroller och bättre tillämpning av den gällande Dublinförordningen. Dessutom ska ambitionerna höjas på återvändandeområdet och i andra delar av den externa dimensionen.

Här har arbetet redan gått framåt i snabb takt. Fram tills nu har åtta migrationshandlingsplaner för prioriterade tredjeländer tagits fram i rådet på förslag av kommissionen och utrikestjänsten.

För att skynda på genomförandet av handlingsplanerna har det franska ordförandeskapet i rådet inrättat en operativ samordningsmekanism för den interna dimensionen av migration som går under namnet Mocadem.

Trots att dagordningspunkten står som en lägesuppdatering är det sannolikt att det franska ordförandeskapet vill ha en diskussion särskilt vad gäller innehållet i första steget av ansatsen.

Regeringen kan ställa sig bakom den stegvisa ansatsen i syfte att komma framåt i förhandlingarna. Regeringen kan stödja att i ett första steg inkludera screening och Eurodac och att detta balanseras med frivillig omfördelning och andra solidaritetsåtgärder.

Regeringen kan acceptera att detta första steg tillämpas på prov under en begränsad tid. Det är dock viktigt att förhandlingarna om rättsakten i pakten inte pausas under denna period. Så mycket som möjligt av migrations- och asylpakten bör komma på plats under innevarande mandatperiod. Då är det alltså deras mandatperiod och inte vår mandatperiod, bara så att vi är tydliga här.

Det är viktigt att Europaparlamentet involveras. Regeringen kan välkomna planerna att ta fram en färdplan över nästa steg och processen framåt.

Avslutningsvis visar kriget i Ukraina än en gång hur viktigt och brådskande det är att komma överens om migrations- och asylpakten. Ad hoc-lösningar såsom frivillig omfördelning kan bidra med tillfälliga lösningar. Men utan ett rättsligt bindande ramverk står EU sårbart och oförmögen att hantera situationer av högt migrationstryck.

Sverige har redan tidigare tagit ett stort ansvar. Nu måste en rimligare fördelning av skyddsbehövande uppnås där alla EU-länder gemensamt bidrar till solidariskt ansvarstagande.

Kriget i Ukraina angår hela Europa. Om detta leder till storskaliga flyktingströmmar till EU är det regeringens uppfattning att alla möjliga lösningar för att hantera sådana flyktingströmmar bör övervägas, inklusive tillämpningen av massflyktsdirektivet.

Jag avser även att i närtid kontakta mina nordiska motsvarigheter för att diskutera situationen i Ukraina.

Anf. 43 MARIA NILSSON (L):

När det här drogs i socialförsäkringsutskottet var ju läget lite annorlunda. Jag är glad att statsrådet självmant tog upp den situation som vi befinner oss i nu vad gäller kriget i Ukraina och den flyktingvåg som förväntas komma.

Jag har två frågor till statsrådet. Den första är: Hur går planeringen för att förbereda den våg av flyktingar som i detta nu försöker korsa gränsen mot Polen, Rumänien och Ungern men även Moldavien?

2021/22:24
25 februari

Det andra jag vill ta upp är: Jag förstår att Sverige naturligtvis inte kan ta hela ansvaret, men jag skulle önska att regeringen var tydligare med att vi självklart välkomnar de ukrainare som tvingas på flykt och att det finns en beredskap för hur detta ska gå till. Nu är inte Sverige ett direkt grannland, men vi är två timmar bort. Jag skulle gärna vilja höra lite mer kring det från statsrådet. Detta är inte en tid när vi kan avsäga oss vårt ansvar och hänvisa till att vi tog det 2015.

Anf. 44 HANS EKLIND (KD):

Tack, ministern, för informationen!

Ministern kommer in på det som hände i går, en svart dag, men jag hör också ministern säga att den förda migrationspolitiken under senare år har satt gränser för vår förmåga att ta emot flyktingar. Min fråga är dock mer: Hur bedömer ministern möjligheten för ukrainare att genom viseringsfriheten dyka upp i Sverige? Vi har en speciell situation där.

Min andra fråga är kanske än viktigare: Hur tänker Sverige agera för att få EU att agera tydligt och snabbt för ett kontrollerat och humant mottagande?

Anf. 45 LUDVIG ASPLING (SD):

Tack så mycket för informationen!

Jag har först en fråga om de prognoser som Ylva Johansson hänvisade till i en intervju i går. Hon ville då inte redogöra för några detaljer. Hon sa att det fanns prognoser, uträkningar, planer och så vidare men att man inte riktigt ville gå ut med exakt vilka scenarier man räknade med. När kommer vi att få se kommissionens och unionens myndigheters prognoser och få veta hur de ser på detta?

Den andra frågan jag tänkte ställa är hur man avser att hantera situationen i Ukraina och i Polen, naturligtvis. Tittar man lite bakåt kan man konstatera att det inte är helt omöjligt eller otroligt att flyktingar från Ukraina kommer att bete sig lite grann som flyktingar från andra länder, det vill säga gärna vilja bo med släkt och vänner. Slakten och vännerna i det här fallet finns i Polen.

En rimlig ansats i det läget vore naturligtvis att stödja dem på samma sätt som man gör med flyktingar i värdsamhällen eller som vi gjort tidigare i Mellanöstern, det vill säga att man har någon typ av voucherprogram eller kontantstöd för personer som inhyser ukrainare i sina hem. Finns det någon plan på att göra detta? Det är ju inte riktigt så unionen har jobbat tidigare, men det vore väl det enklaste i det här läget. Troligtvis är det ju så det kommer att bli. Det bor 1–2 miljoner ukrainare i Polen redan i dag, så det är många som har släkt och vänner där.

Vad gäller den punkt som det kanske egentligen handlar om, asylpakten, är väl den stegvisa ansatsen bra i och för sig. Det blir lite grann upp till bevis om det funkar eller inte innan man går vidare. Stegvis ansats är väl någonting som regeringen har varit lite grann emot förut. Jag vet inte om man har bytt fot där. I alla fall för ett par år sedan när det pratades om detta ville regeringen se att man hade ett paket innan man gav upp någonting. Om nu den stegvisa ansatsen är okej för Socialdemokraterna är det ju bra i sig.

Omfördelningen måste vara frivillig. Det kan aldrig bli så att unionen eller dess myndigheter får behörighet att utplacera människor i

medlemsländerna. Det skulle vara ett stort misstag. Omfördelningen måste vara frivillig, och där verkar vi väl vara överens nu. Det är väl jättebra.

I övrigt innebär den kris som vi nu står inför att det också är lite grann upp till bevis: Det måste bli ett bättre organiserat mottagande än det var 2015. Hela unionens trovärdighet hänger lite grann på det.

Det var väl allt. Sedan kan jag bara säga att vi har kvar vår avvikande mening i förhållande till de överläggningar som vi förut har haft. Det här är väl ingen riktig överläggning, men vår ståndpunkt står kvar.

Anf. 46 MARIA FERM (MP):

Ordförande! Vi är i ett jätteallvarligt läge nu, och jag förstår att Anders Ygeman inte har alla svar. Det är en dramatisk utveckling som riskerar att få som följd att människor dels blir internflyktingar i Ukraina – det är de redan nu, och betydligt fler kommer att bli det – dels kommer att söka sig till närområdet. Och Sverige är faktiskt en del av närområdet, även om grannländerna troligtvis kommer att få störst antal flyktingar. Det är precis som Ludvig Aspling säger: Det är väldigt vanligt att människor som flyr försöker söka sig till nära och kära eller till områden där man har kontakter, vilket var en av anledningarna till att fler kom till Sverige 2015 medan färre kom till Sverige under den arabiska våren, till exempel.

Hur som helst är det otroligt viktigt att det är tydligt från regeringen att man avser att stå upp för asylrätten och att vi är beredda att ta vårt ansvar. Om det i detta läge framstår som att EU:s länder inte kan eller vill hantera detta gemensamt är det definitivt någonting som kan användas av Putin som ytterligare ett tecken eller bevis på EU:s oförmåga att hantera stora, komplexa frågor. Det skulle kunna stärka Putins makt och kanske också påverka situationen i Ukraina.

Därför tycker jag att det är anmärkningsvärt att den första kommentaren från regeringen kring detta inte är att det är en självklarhet att vi står upp för asylrätten, att vi kommer att göra vår del och att vi kommer att se hur vi kan hjälpa människor, barn och kvinnor, som nu flyr för sina liv utan snarare att vi ska säkerställa att vi inte tar ett lika stort ansvar som vi har gjort tidigare. Här tror jag att man behöver tänka på att 2015 ändå är sju år sedan och att många andra länder kanske tittar med lite höjda ögonbryn på Sverige när vi fortsätter att upprepa detta. Vi har ju en helt ny situation nu.

Med det sagt vill jag också påminna om att regeringens linje efter 2015 var att vi skulle bygga upp vårt mottagande så att vi var mycket bättre förberedda för det fall att vi hamnade i en liknande situation igen. Det hoppas jag ändå har satt sina spår efter ytterligare sju års arbete i regeringen.

Jag vill också påpeka att jag tyckte att det var en tydligare kommentar från Magdalena Andersson om detta i dag, att vi kommer att stå upp för asylrätten och arbeta för ett gemensamt mottagande inom EU.

Anf. 47 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Ordförande! Jag börjar med Maria Nilssons frågor om planeringen. Vi har hållit på med detta i många veckor nu, och de senaste tre veckorna tror jag att vi har haft dagliga kontakter med Migrationsverket. På senare tid är Migrationsverket uppe i att se detta som en särskild händelse.

Det är dock jättesvårt att veta konsekvenserna av ett storskaligt krig. Det är svårt att på allvar göra beräkningar av det otänkbara. Huvudscenariot är dock att de flesta flyktingarna först och främst kommer att röra sig åt syd och sydväst i Ukraina och senare åt syd och sydväst i Europa. Vi hoppas på det bästa och planerar för det värsta. Det är precis som i annan krishantering.

Båda Mariorna var inne på solidaritetsavvägningen. Jag kan bli lite förvånad över hur debatten går i medierna och hur olika uttalanden speglas. Vi i Sverige ska naturligtvis ta vårt ansvar för dem som flyr från Ukraina, men vi ska inte ta hela Europas ansvar. Det var ju det som var det stora problemet 2015. Sverige tog 12 procent av de asylsökande som kom till EU, medan vi är 3 procent av ekonomin och ungefär 3 procent av befolkningen. Nu är vi nere på vår andel av asylmottagandet i EU, ungefär 3 procent. Det tycker jag är bra.

EU hade stått otroligt mycket starkare nu om vi hade haft asyl- och migrationspakten på plats och en rättsligt bindande omfördelning mellan länderna. De länder som hårdnackat har motsatt sig detta är bland annat Ungern och Polen, de länder som nu kommer att utsättas för ett ganska starkt migrationstryck från Ukraina – troligtvis, om det blir ett sådant. Jag tror inte att de nu kommer att säga ”Nu har vi det lite jobbigt, kan ni hjälpa oss?” när de var milt uttryckt ovilliga att hjälpa oss med de människor som flydde från Syrien 2015.

Skulle det inträffa välkomnar jag det. Låt mig säga så. Jag hoppas att de tar sitt förnuft till fånga och att vi faktiskt kan få en migrationspakt på plats. Men jag betvivlar det.

Det tror jag också besvarar frågan om solidaritet. Vi kommer att vara solidariskt ansvariga och kommer att göra allt vi kan för att hjälpa Ukraina, ekonomiskt och på annat sätt. Men vi kommer inte att ta de länders ansvar som har haft sin chans och i stället motverkat detta.

Sedan frågade Hans Eklind om bedömningen av viseringsfriheten. Den är ju inte svensk; den är europeisk. Därför är nog fortfarande bedömningen att huvuddelen, trots viseringsfriheten, kommer att röra sig i sydvästlig riktning. Vi kommer absolut att få ukrainska flyktingar till Sverige. Vi har ukrainare som både bor och arbetar här. Men bedömningen hittills är att det kommer att vara i mindre skala än för länderna i sydväst. Ta ett land som Portugal, som ligger ganska långt från Ukraina och har ungefär samma befolkningsmängd som Sverige. Det är fyra gånger så många ukrainare som bor i Portugal som i Sverige. Hittills är i alla fall bedömningen från Migrationsverket och andra att flyktingarna kommer att röra sig i sydvästlig riktning.

Hur ska vi kunna ha ett kontrollerat och humant mottagande? Ja, det handlar i huvudsak om att jobba för att EU får ordning på sin migrationspakt och att vi får ordning på de sista delarna i den svenska migrationspolitiken. De delarna har inte så mycket med Ukrainakonflikten att göra.

Ludvig frågade när EU kommer att offentliggöra sina prognoser. Det kan jag faktiskt inte svara på. Den frågan får riktas till EU-kommissionen. Vilka delar som de håller på eller inte har jag inte heller koll på.

Han tog också upp släkt och vänner i Polen och huruvida vi borde ha något vouchersystem för Polen eller andra länder. Vi står beredda att hjälpa både Ukraina, ukrainare som kommer till Sverige och de länder som

kommer att ta emot många ukrainare. Men jag har svårt att riktigt ha ett hjärta som klappar för att vi ska ge stora ekonomiska bidrag till Polen och Ungern, som har ägnat sin tid åt att se till att vi är i en sämre situation än vad vi annars hade varit. Vi kanske ändå kommer att tvingas göra det, men då kommer nog Polen, Ungern och de länderna också att få lämna sitt hårdnackade motstånd mot solidaritet. Man kan inte säga "Vi ska inte ha någon solidaritet" och sedan när man själv får problem skrika efter solidaritet. Solidaritet is a two-way street.

Stegvis ansats är okej. Jag hade föredragit att vi tog allting i en klump, absolut, men vi har ju haft stalemate, stillastående, i flera år i EU. Ingen har gått någon väg framåt. Då har vi också varit beredda att acceptera en stegvis ansats, precis som jag sa i mitt inledningsanförande.

Det är dock viktigt för Sverige att pakten blir rättsligt bindande och att vi får den på plats, så att det inte blir liksom à la carte där man kan välja någon del. Det är viktigt i solidariteten, men det är också viktigt i registreringen och screeningen. Det är ju bristande registrering och screening som gör att vi har så stora sekundära flöden i Europa.

Just nu kommer inte de till Sverige. De kommer framför allt till Tyskland, Holland och andra länder. Migrationstrycket mot EU stiger, men det är oförändrat och till och med sjunkande i Sverige. Så ser bilden ut just nu. Det gör dock inte att detta inte är någonting som vi behöver adressera tillsammans med EU.

Jag tror att jag svarade på alla frågorna, herr ordförande.

Anf. 48 LUDVIG ASPLING (SD):

Jag kanske bara ska göra ett förtydligande. Det som jag hänvisade till var det vouchersystem som FN har tillämpat tidigare. Det innebär att en person som kommer från ett annat land och som är på ett annat lands territorium som flykting eller asylsökande får kontanter. Det är alltså inte fråga om pengar till Polen eller polska myndigheter utan om pengar till personer som kommer från Ukraina, ukrainare. Om det är så att Anders Ygemans hjärta inte klappar för dessa ukrainare på grund av de befinner sig på polskt territorium tycker jag att han ska vara mer tydlig med det.

Vad gäller de länder som är emot omfördelning brukar Socialdemokraterna säga att det är Polen och Ungern. Men det är också Danmark, till exempel. De är inte så sugna på det. Österrike, Tjeckiska republiken och Estland är inte heller särskilt sugna på det. Det är alltså en ganska bred och yvig koalition av länder som måste övertygas. Det stämmer alltså inte riktigt, vilket kan vara bra att föra till protokollet.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Den typen av insinuationer är kanske inte helt välkomna vid EU-nämndens sammanträden.

Anf. 50 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Jag tror att jag sa explicit att mitt hjärta klappar för Ukraina och dem som flyr från Ukraina. Däremot är jag inte beredd att direkt eller indirekt bidra till polskt mottagande om de inte vill ha sådan hjälp eller är beredda att bistå andra med sådan hjälp i motsvarande situationer.

Det är Polen, Ukraina och Visegrádländerna som kraftigast har motsatt sig rättsligt bindande omfördelning. Det finns andra länder också, men jag

tror att det finns en poäng med att prata om Polen och Ungern nu eftersom det är dessa länder som, åtminstone i det första skedet, mottar många som flyr från Ukraina.

Anf. 51 HELENA VILHELMSSON (C):

Jag läste på nätet i går att det är lika långt från Blekinge till Sundsvall som från Blekinge till Ukrainas gräns. Det är ganska anmärkningsvärt.

Jag hör vad ministern säger om förväntade flyktingströmmar och så vidare, och jag förstår det, även om jag tillhör dem som tänker att vi inte kan hänvisa till vad vi gjorde eller inte gjorde 2015. Detta är en unik situation, och jag tycker att den är extremt unik med tanke på att det faktiskt är en stormakt som har startat ett krig. Jag tänker lite på symbolvärdet här, hur man ställer sig till att ta emot ukrainska flyktingar eller inte.

Jag hör vad ministern säger, men jag tycker ministern att det finns en poäng i att beakta att det faktiskt är en stormakt som har startat detta krig, med tanke på flyktingmottagandet.

Anf. 52 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Det är i och för sig inte unikt att det är stormakter som krigar och gör så att vi får flyktingströmmar.

Jag vill vara tydlig. Vi kommer att ta emot flyktingar från Ukraina. Vi kommer att ta vårt ansvar, men vi kommer inte att ta Polens eller Ungerns ansvar eller för den delen Danmarks ansvar, om vi ska nämna dem. Alla länder i EU måste bidra solidariskt om vi ska klara av detta.

Sedan är det lite speciellt med Ukraina. Ett: De har, som Hans Eklind var inne på, viseringsfrihet och får åka i hela EU utan visum. Två: Även om de har nära till Blekinge finns de ju inte i direkt i anslutning till Blekinge, vilket betyder att de måste ta sig till ett annat EU-land först. Då har vi den ordningen enligt Dublin att det är det landet som ska processa asylhanteringen, och sedan är det i den sekundära omfördelningen som Sverige ska ta ansvar. Det blir lite prekärt när de kommer till länder som inte tycker att man ska omfördela flyktingar. Det hade varit omöjligt för Sverige att inte nämna detta nu, efter det ansvar som vi har tagit historiskt och den politiska process som vi har haft i EU under den här tiden.

Jag sa det redan 2015. Vi tog ett jätteansvar när länderna i syd lämnade diktaturen bakom sig. Vi hjälpte dem att ställa om till konsoliderad demokrati och att ställa om sin jordbrukssektor. När det gäller länderna i öst tog vi ett jätteansvar när muren föll för att konsolidera demokratin och ställa om deras industri och delvis deras jordbruk. Därför blev jag bedrövad 2015 när de inte var beredda att visa oss samma solidaritet som vi hade visat dem, och därför kan jag tycka att situationen blir lite speciell nu när det är de länder som då förvägrade solidaritet som drabbas. Jag tänker inte håna dem på något sätt, men jag kommer heller inte att vika undan och inte påtala att vi hade kunnat hantera denna situation mycket bättre i Europa om vi hade fattat gemensamma beslut och tagit solidariskt ansvar.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med avvikande ståndpunkt anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi tackar statsrådet för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde
och önskar lycka till vid rådmötet och en trevlig helg.

2021/22:24
25 februari

Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):
Tack detsamma till nämndens ledamöter!

§ 4 Utrikes frågor

Kabinettssekreterare Robert Rydberg

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
den 21 februari 2022**

**Information och samråd inför extrainsatt möte i Europeiska
unionens råd för utrikes frågor den 25 februari 2022**

Anf. 55 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar kabinettssekreterare Robert Rydberg med medarbetare välkomna till dagens EU-nämndssammanträde. Har kabinettssekreteraren något att säga om återrapporten?

Anf. 56 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Ordförande! Utrikesministern är på väg till flygplatsen, så det är därför jag är här i dag.

EU-nämnden har mottagit skriftlig återrapportering från rådets möte den 21 februari, och jag har inget att tillägga till den.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går över till dagordningspunkt 2, Säkerhetsläget i Europa. Det är en diskussionspunkt. Beslutspunkten kommer att vara ett skriftligt samråd under dagen när det gäller sanktionspaketet.

Anf. 58 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Ordförande! Rådets nästa möte hålls alltså senare i dag den 25 februari i Bryssel. På dagordningen står säkerhetsläget i Europa. Rådet förväntas fatta beslut om ett nytt paket med omfattande och skärpta sanktioner mot Ryssland, och regeringen kommer, som ordföranden konstaterade, att återkomma till nämnden med ett skriftligt samråd så snart som möjligt under dagen.

Dagens samråd sker i ljuset av det allvarligaste säkerhetspolitiska läget i Europa sedan andra världskriget. Ett nytt mörkt kapitel i Europas historia har inletts. Sedan i går morse befinner sig, som vi vet, ett fredligt demokratiskt europeiskt land med 45 miljoner invånare under väpnat angrepp. Den ryska aggressionen, som har pågått sedan 2014, har nu övergått till en fullskalig militär invasion.

Den ryska offensiven ser i dagsläget ut att huvudsakligen röra sig i fyra riktningar: norrifrån från belarusiskt och ryskt territorium mot Kiev, norrifrån från ryskt territorium i riktning mot Charkiv, söderifrån från Krim i riktning mot Cherson och Mariupol samt österifrån längs kontaktlinjen i Donbass. Den ryska offensiven omfattar hela Ukraina. Även landets västra delar har angripits.

Sent under gårdagskvällen uppgav Ukrainas försvarsminister att det pågick hårda strider kring Luhansk, Sumy, norr om Kiev samt i södra delen av landet. Enligt president Zelenskyj har 137 dödade och 316 skadade under angreppets första dag. Ukrainska försvarsministeriet uppger att de ryska väpnade styrkorna har lidit förluster på 800 personer, men det är naturligtvis en osäkrare siffra.

Under natten har flera rapporter inkommit om explosioner i Kiev till följd av vad som tros vara rysk robotbeskjutning. Det finns även uppgifter om kryssningsmissiler. Den ukrainska generalstaben uppger att ryska stridsvagnar är på väg mot Kiev. President Zelenskyj har undertecknat ett beslut om allmän mobilisering. Män i åldrarna 18–60 år får nu inte lämna landet.

Den svenska regeringen fördömer Rysslands överlagda och oprovocerade angrepp i de kraftigaste ordalag. Rysslands agerande är inte bara en attack mot Ukraina utan också mot den europeiska säkerhetsordningen som grundas på folkrätten och FN-stadgan. Det är ett angrepp mot internationell fred och säkerhet och den regelbaserade världsordning som borgar för vår gemensamma fred och frihet. Ansvaret för detta allvarliga folkrättsbrott, den förstörelse och det mänskliga lidande som nu åsamkats den ukrainska befolkningen faller tungt på den ryska politiska ledningen.

I denna avgörande tid står Sverige och våra internationella partner i solidaritet med Ukrainas folk och dess folkvalda företrädare. Landets suveränitet och territoriella integritet måste respekteras inom dess internationellt erkända gränser.

Efter måndagens ryska erkännande av Donetsk och Luhansk län i Ukraina som självständiga stater sammankallade som bekant Josep Borrell ett extra informellt utrikesråd där utrikesministrarna enades om att anta kraftfulla sanktioner. Formellt beslut om ett första omfattande paket fattades i onsdags i rekordfart. Två dagar efter Putins beslut infördes sanktioner av EU, Förenta staterna, Storbritannien, Kanada och ett antal andra stater.

I går samlades ledarna för EU:s länder i Bryssel för ett extrainsatt europeiskt råd. Ledarna enades om starka och långtgående slutsatser som fördömde Rysslands militära aggression och krävde ett omedelbart slut på stridshandlingarna och ett ryskt tillbakadragande från hela Ukrainas territorium. Man uttryckte sin samfälliga solidaritet med Ukraina och framhöll att unionen kommer att fortsätta att stödja landet tillsammans med partner.

I linje med denna vägledning från Europeiska rådet i går kommer vi nu att gå vidare med ett andra paket med ytterligare sanktioner mot Ryssland och den ryska ekonomin. Omfattningen på detta andra paket kommer att vara utan motstycke bland EU:s tidigare sanktioner. Det kommer att täcka in en rad strategiska branscher och vara direkt riktat mot Kremls förmåga att finansiera sitt väpnade angrepp. Det kommer att omfatta skarpa åtgärder på sex områden: finansbranschen, energibranschen, transporter, produkter med dubbla användningsområden och exportfinansiering, viseringar och ytterligare listningar av ryska och belarusiska individer högt upp i hierarkin.

Som jag sa inledningsvis avser vi att återkomma med ett skriftligt samråd så snart som möjligt under dagen.

I linje med gårdagens slutsatser från Europeiska rådet ställer sig regeringen positiv till att EU och partner därutöver även förbereder ett tredje paket med restriktiva åtgärder inklusive ytterligare listningar av regimnära oligarker. Ytterligare ryska aggressionshandlingar ska bemötas med ytterligare restriktiva åtgärder och komma till ett mycket högt pris för den ryska ledningen.

Som nämnden känner till befinner sig rysk trupp också i Belarus. Att Belarus upplåtit sitt territorium som utgångspunkt för den ryska invasionen innebär att även Belarus har brutit mot folkrätten. Belarus ska därmed också hållas ansvarigt för aggressionen mot Ukraina och bli föremål för kraftfulla sanktioner.

Efter sitt samråd i EU-nämnden förra veckan har utrikesministern vid två tillfällen i utrikesrådet tagit upp dels Sveriges önskemål om ett snabbt genomförande av det militära utbildningspaketet inom EPF, dels att arbetet bör påbörjas på ett tredje paket. I det tredje paketet utesluter vi, som statsministern framhöll här i går, ingenting som är möjligt inom ramen för EPF.

Sverige kommer att fortsätta att stödja det fria och demokratiska Ukraina och det ukrainska folket. Sveriges stöd till Ukraina är i dag ungefär en kvarts miljard kronor årligen, och vi har sedan 2014 bidragit med ett omfattande humanitärt stöd. I veckan beslutade regeringen om utökat humanitärt stöd till Internationella rödakorskommitténs arbete i Ukraina. I dag beslutar vi om ytterligare 20 miljoner kronor i humanitärt stöd till FN:s särskilda humanitära fond för Ukraina. Statsministern har, som hon också nämnde här i går, gett försvarsminister Hultqvist i uppdrag att undersöka möjligt svenskt stöd till Ukraina på försvarsområdet. Frågan hanteras just nu på Försvarsdepartementet. Jag vill i sammanhanget också nämna att Sverige undersöker möjligheten att bilateralt svara upp mot Ukrainas önskemål om stöd på cyberområdet för att stärka Ukrainas motståndskraft.

Anf. 59 MARKUS WIECHEL (SD):

Ordförande! Det är naturligtvis positivt att det finns en enighet om sanktioner mot Ryssland och Belarus, och det måste ju vara kännbart för de här två länderna med tanke på vad de håller på med.

Samtidigt menar jag att regeringen duckar frågan om vapenexport eller export av krigsmateriel till Ukraina. Det är som bekant vapen som stoppar Putin och inte sanktioner, även om sanktionerna naturligtvis också är bra.

Vi menar därför att den svenska ståndpunkten bör vara tydlig i att vi önskar aktivera EU:s fredsfacilitet i större utsträckning till förmån för militärt stöd i form av krigsmateriel, som det faktiskt finns ett akut behov av. Regeringen måste vara mycket tydligare här.

Anf. 60 JENS HOLM (V):

Jag instämmer helt och hållet i kabinetssekretarens tydliga ståndpunkter gällande Putin och Rysslands militära attack mot Ukraina och att det fordrar ett fortsatt väldigt tydligt svenskt och internationellt avståndstagande. Det är väldigt viktigt att vi nu visar stöd för och solidaritet med Ukraina och dess folk och att vi också är väldigt tydliga när det gäller att ta emot människor som flyr från kriget i Ukraina. Där tycker jag tyvärr att de svenska signalerna har varit otydliga. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi står upp för asylrätten i det avseendet.

Vi i Vänsterpartiet står bakom hela det stödpaketet till Ukraina. Vi är också beredda att backa upp ett fortsatt ökat stöd till Ukraina. Dock tror vi inte att det är rätt väg att gå att skicka militär materiel till Ukraina. Då riskerar Sverige att dras in i den här konflikten på ett sätt som inte anstår

ett alliansfritt land. Det är helt enkelt inte den rollen som Sverige ska spela i den här konflikten.

Vi står förstas också bakom de mycket hårda sanktioner på alla de sex områden som redogjordes för här. Det kommer att tas upp i en särskild ordning med ett skriftligt förfarande, men jag har en fråga vad gäller betalningssystemet Swift. Något av det effektivaste torde ju vara att helt enkelt kasta ut Ryssland från Swiftsystemet.

Som jag har förstått det har planen varit att detta också ska vara en av sanktionerna mot Ryssland. Men vad jag förstått har man nu plockat bort det, och Ryssland kommer att fortsätta att vara en del av betalningssystemet Swift. Jag vill fråga vad den svenska linjen är i detta. Driver Sverige att Ryssland ska tas bort från Swiftsystemet?

Anf. 61 HANS EKLIND (KD):

Ordförande! Tack till kabinetssekreteraren för informationen, inte minst kring att EU nu snabbt kommer fram med skarpa sanktionsåtgärder!

Vi kristdemokrater vill dock framföra att vi menar att Sverige ska stötta det ukrainska folket både med humanitära och andra insatser. Det kan handla om minröjning, fältsjukhus och andra operativa åtgärder. Vi vill se att Sverige ska stödja Ukraina med försvarsmateriel utifrån Ukrainas specificerade behov och som svensk försvarsmakt kan avvara.

Vi anser också att regeringen ska ta initiativ till ett militärt stödpaket på EU-nivå att inom ramen för den europeiska fredsfaciliteten besluta om ett konkret stödpaket innehållande defensivt försvarsmateriel till Ukraina. Detta har vi redogjort för vid de två senaste EU-sammanträdena.

Vi beklagar att regeringen inte har kunnat vara tillräckligt tydliga om försvarsmateriel och menar att regeringen måste gå från vaghet till klarhet.

Jag instämmer i Jens Holms fråga och skulle vilja få en kommentar kring hur regeringen resonerar kring detta med Swift som många pekar ut som en väldigt effektiv åtgärd, om vi nu ska prata om olika sanktionsåtgärder.

Anf. 62 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för redogörelsen kring den situation som är. Det är skrämmande att höra, men det är också tydligt att Rysslands angrepp på Ukraina nu kräver tydliga fördömanden från Sverige, från EU och från hela den fria världen.

Det var bra att man gjorde sådana skarpa uttalanden på det extra toppmötet i går och som kabinetssekreteraren hänvisade till, och det är också välkommet att FAC i dag kommer att fatta beslut om nya, skarpa sanktioner och att det går i rekordfart.

De rapporter som vi får just nu om civila är svårast att ta in. Detta är ingenting som Sverige och EU någonsin kan acceptera, och det måste fördömas i kraftigast möjliga mån också i praktiken.

Jag har några frågor. Vi har fått ut en skriftlig ståndpunkt, och så har vi hört vad kabinetssekreteraren säger här. I ståndpunkten står det om kraftigast möjliga sanktioner, och kabinetssekreteraren talade om "utan motstycke". Jag håller såklart med, men jag bara funderar på om det går att utveckla detta en aning.

Vad gäller Belarus instämmer jag i vad kabinetssekreteraren säger angående att även ledningen där ska hållas ansvarig för invasionen av

Ukraina. Vi hade en diskussion på det öppna samrådet i går med statsministern om vikten av att det vidtas åtgärder även mot Belarus.

Så att jag begriper rätt: Jag läser i rådsslutsatserna från i går – som vi inte diskuterar här – och där är en del som talar om sanktioner mot Belarus. Men på nyheterna i dag har jag hört ungefär att det är i det tredje paketet, som inte är aktuellt i dag, som Belarussanktioner ska tas upp. Jag undrar därför om det går att säga någonting mer om det.

En tredje fråga är något som Annika Qarlsson från Centerpartiet tog upp förra veckan om motsanktioner och beredskap. Vi vet ju alla att många europeiska länder är väldigt beroende av rysk gas. Jag håller med Jens Holm om att vi stöder alla de sektoriella sanktioner som det finns förslag på. Men det talas bland annat om sanktioner på energisektorn, och då undrar jag om det går att utveckla eller säga någonting om EU:s beredskap för eventuella motsanktioner eller beredskap för våra egna sanktioner på det här området.

En fjärde fråga handlar om listningen av personer, som såklart är oerhört viktigt i detta. Jag hade tänkt fråga om det går att säga hur många på den listan som är oligarker. Nu uppfattade jag dock – kabinetssekreteraren får rätta mig om jag har fel – att i den första delen i paket två är det sanktioner mot både ryska och belarusiska personer och att det handlar om oligarker i det tredje paketet. Jag skulle vilja höra lite mer om det.

Avslutningsvis ska jag säga något om fredsfaciliteten. Vi har ju tagit upp den flera gånger, precis som fler har sagt, och Moderaterna anser att den även ska innebära stöd med defensiva vapen, vilket också är möjligt i dag. Därför ansluter vi oss till Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Vi tycker att Sverige måste vara väldigt tydligt med att även detta ska innefattas.

Anf. 63 MARIA NILSSON (L):

Ordförande! Vi pratar om ett fritt och demokratiskt Ukraina, men det är inte säkert att det är fritt och demokratiskt när vi går och lägger oss i kväll.

Det är en enormt stark krigsmakt som sätts in i detta nu mot Ukraina. För den ryska regimen är detta en kalkylerad risk, och de sanktioner vi diskuterar i dag är ingen okänd materia för den och kommer inte att stoppa den. Så vad är nästa steg? Hur kommer utrikesministrarna att resonera i dag, inte kring det tredje sanktionspaketet utan bortom det? Vilka andra möjligheter finns? Vilka andra sätt att agera finns i det läge vi befinner oss i?

Vi kan fördöma hur mycket vi vill, men det kommer inte att stoppa det som händer. Vi kan vara hur tydliga vi vill med vår solidaritet med Ukraina, men det kommer inte att stoppa det som pågår.

Återigen, vad finns att göra bortom sanktioner? Hur resonerar utrikesministerkretsen?

Jag delar för övrigt det som har sagts om Swift. Är det något som vi driver aktivt? Jag uppfattar att det är framför allt Tyskland som har motsatt sig detta beslut.

Jag instämmer i att det finns behov av att inkludera defensiva vapen i fredsfaciliteten, och jag uppfattar att det är en starkt uttalad önskan från Ukraina.

Ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för en mycket informativ redogörelse.

Vi står inför en unik situation, och Centerpartiet är mycket tacksamt för de framsteg som hittills gjorts i internationella sammanhang vad gäller sanktioner och så vidare.

Centerpartiet tycker också att det är självklart att vid behov och önskemål använda defensiva vapen. Det är näst intill en inrikespolitisk säkerhetsfråga. Man kan inte hänvisa till praxis i en unik situation som inte har varit på dagordningen på 60–70 år.

Liksom många andra har vi frågor om finans- och bankväsen. Hur har man diskuterat exempelvis Swift?

När det gäller sanktionerna: Vet man om Ryssland har byggt upp reserver av materiel, livsmedel med mera? Har det diskuterats med tanke på hur långvariga sanktionerna ska vara?

Ordförande! Många har redan ställt frågor som jag tänkte ställa, till exempel om Swift.

När det gäller hur vi kan stötta Ukraina anser Miljöpartiet att ekonomiskt och humanitärt stöd samt stöd i form av utbildning är det viktiga. Jag har dock noterat att försvarsministern har fått i uppdrag att se om det finns saker på försvarsområdet som kan vara till hjälp, och jag undrar vad det kan vara. Handlar det om vapen eller annat?

Också jag har en fråga om Rysslands beredskap för sanktioner. Det är en sak att vi har förberett oss på motsanktioner från Ryssland, men vad vet vi sedan tidigare om deras beredskap och huruvida de har upparbetat dem med andra länder med tanke på hur långvariga den kan bli?

Ordförande! Låt mig börja med den största frågan, som formulerades av Maria Nilsson. Jag tror att vi alla är medvetna om att även exceptionellt omfattande sanktioner och sanktioner utan motstycke, eller hur vi väljer att uttrycka det – crushing sanctions, sa en amerikansk kollega som jag talade med i går kväll – kommer inte att ändra Putins vilja att fullfölja de planer och den dagordning som han har för Europa. Han kommer att fortsätta.

Detta ställer oss inför stora utmaningar, som vi utrikesministrarna säkert kommer att diskutera i dag och som de, statsministrarna och andra kommer att diskutera under en betydande tid framöver.

Vad biter då? Det finns inget enkelt svar på den frågan. Jag tror att det i grund och botten handlar det om fasthet, långsiktighet och konsekvens. Vi måste också förstå att det finns ett Ryssland bortom Putin så att vi även i en mörk tid fortsätter att ha kontakter med människor och civilsamhälle i Ryssland och med de människor i Ryssland som även under extremt repressiva omständigheter vågar uttrycka en annan åsikt.

När vi följer reaktionerna i Ryssland på det senaste dryga dygnets utveckling, och det gör vi på många sätt, genom utrikesförvaltningen, vår ambassad, ryska sociala medier och genom kontakt med olika människor i samhället, har vi ett tydligt intryck av att det ryska folket inte var berett

på att detta skulle hända. Det ryska folket står inte bakom aggressionen mot Ukraina.

Vi ska också komma ihåg att det finns starka folkliga kopplingar mellan Ryssland och Ukraina. Våldigt många ryssar har familj och släktingar i Ukraina och vice versa.

Även om repressionen gör det svårt att uttrycka motstånd i detta läge hör och ser vi alltså mycket.

Det är uppmuntrande att se ett upprop av 260 ryska journalister, inklusive journalister på relativt regimlojala medier såsom RT och Tass, där de fördömer den ryska federationens militära operation i Ukraina. Det inger ett visst hopp om att det finns ett Ryssland bortom Putin, vilket vi inte ska glömma bort. Men det krävs uthållighet, långsiktighet och konsekvens för att detta andra Ryssland ska kunna träda fram.

Detta är mitt försök till svar på en stor och svår fråga som jag tror kommer att vara med oss under lång tid.

Så till några av de mer specifika frågor som ställdes i diskussionen.

Sanktioner mot Belarus ingår inte i det paket som nu ska antas eftersom det inte har förberetts. Det krävs ett grundarbete för att ta fram detaljerna i detta, så det återstår att göra. Men Europeiska rådets slutsatser är tydliga med att denna typ av sanktioner ska utarbetas och antas. Vi hoppas givetvis att det kan göras så snabbt som möjligt.

Listningar av personer är viktigt. Jag kan inte gå in mer i detalj på vilka som omfattas av nästa paket. Vi vill inte att de ska få möjlighet att i sista stund omdisponera sina tillgångar, men detta paket inkluderar både oligarker och politiska beslutsfattare på hög nivå. Vilka exakt som kommer att ingå i ytterligare paket vet jag inte. Jag nämnde oligarker, och det är möjligt att det återstår ytterligare politiska beslutsfattare som skulle kunna ingå i nästa paket.

När det gäller ekonomiska sanktioner är vi givetvis medvetna om att Rysslands motståndskraft är betydligt bättre i dag än vad den var 2014. Oljepriset är högre. Man har under ett antal år haft en restriktiv budgetpolitik och samlat tillgångar i ladorna. Guldreserven är betydande.

Möjligheterna ekonomiskt att klara sanktioner är alltså större, samtidigt som ett antal av de åtgärder som nu ska vidtas, genom att de inriktar sig på den typ av frågor som är av särskild betydelse för den ryska statsapparaten eller som rör teknologi, ändå alldeles tydligt kommer att märkas, även i ett kort tidsperspektiv. Uthållighet är som sagt centralt också i detta sammanhang.

Swift har diskuterats i sammanhanget. Det finns än så länge ett betydande antal medlemsstater som inte är beredda till detta. Sverige utesluter inte möjligheten. Jag förväntar mig att frågan kommer att komma tillbaka när vi diskuterar nästa sanktionspaket.

Självklart är vi medvetna om risken för olika typer av ryska motsanktioner. Något som till exempel är mycket sannolikt är att man kommer att göra en teknisk avstängning av gasledningar för reparation eller något liknande. I längden har Ryssland naturligtvis också behov av de intäkter man får genom gas- och oljeförsäljning till Europa.

Svensk krigsmaterielpolitik kommer inte att diskuteras på utrikesrådet i dag. När det gäller EPF är detta ett instrument som möjliggör tillhandahållande av militär utrustning, inklusive det som vi enligt den

svenska terminologin kallar krigsmateriel för strid. Som statsministern sa i går utesluter vi för svensk del ingenting när det gäller ett tredje paket.

Jag vill tillägga att något som är centralt för oss i sammanhanget är Ukrainas egna önskemål. Det är viktigt att det i ett första skede förs en diskussion mellan kommissionen och Ukraina om Ukrainas egna prioriteringar i detta sammanhang. Jag utesluter inte alls att man från ukrainsk sida kommer att lyfta fram också olika typer av militär materiel. Men jag tycker att det är en naturlig tågorordning att vi i den typen av diskussioner först lyssnar på Ukrainas förslag och önskemål, snarare än att vi själva presenterar våra förslag och idéer för ukrainarna.

Anf. 67 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr ordförande! Jag tycker tyvärr att kabinetssekreteraren fortfarande inte riktigt är tydlig nog. Från Ukrainas sida har man nämligen redan lämnat en lista över vad man behöver. Som jag och vi har anfört vid en rad tillfällen tidigare står vi fast vid att regeringen behöver vara betydligt tydligare när det gäller export av krigsmateriel och vapen.

Anf. 68 JENS HOLM (V):

Gällande Swift var min fråga också vad Sveriges roll var, och då svarade kabinetssekreteraren att frågan har diskuterats och att Sverige i praktiken inte har uteslutit någonting. Men Sveriges roll skulle kunna vara att driva på för att Ryssland ska kopplas bort från Swiftsystemet. Min fråga, som också är en uppmaning, är: Är detta Sveriges roll? Driver Sverige linjen att Ryssland ska bort från Swift?

Det vore också intressant att veta om det är fler länder än Tyskland som inte vill att Swiftvapnet, så att säga, ska användas. Enligt medieuppgifter verkar det bara vara Tyskland, men när man hör argumentationen verkar den ganska svag. Men detta är medieuppgifter – nu kan vi ju få sanningen från hästens mun, så att säga. Vilka andra länder är det i så fall, förutom Tyskland, som inte vill ha med en åtgärd som gäller Swift?

Anf. 69 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag har först en fråga angående detta med Belarus. Det är lite anmärkningsvärt att detta inte är förberett. Glömde kommissionen bort det? Det är inte säkert att detta går att svara på, men det är i alla fall väldigt bra att det kommer i nästa steg.

När det sedan gäller fredsfaciliteten, EPF, tycker jag att vi ska vara tydliga och tala klarspråk. Det är korrekt som kabinetssekreteraren säger: Regeringen har flera gånger sagt att man inte utesluter något. Vi är alla medvetna om att faciliteten innehåller möjligheten att använda just krigsmateriel, som kabinetssekreteraren nämner här i dag. Men det är skillnad mellan att inte utesluta något och att vara drivande och föra upp det. Det är, som Maria Nilsson sa tidigare, detta som Ukraina självt har bett om.

Jag instämmer alltså med det som Markus Wiechel nyss sa. Det är inte tillräckligt tydligt från kabinetssekreteraren i dag.

2021/22:24
25 februari

Anf. 70 MARIA NILSSON (L):

Ordförande! Tack till kabinetssekreteraren för det utförliga svaret på min övergripande fråga. Jag tror att alla som har studerat ryska eller Ryssland någon gång har mött frågan: Kommer vi under vår livstid att få uppleva ett demokratiskt Ryssland? Det är väl detta som är själva essensen av denna fråga. Hur ser nästa Ryssland ut, och hur kan vi agera för att på något sätt influera hur nästa Ryssland kan se ut?

Den som har studerat Ryssland vet också vad en teknisk paus är, en technitjeskij pereryv. Den kan vara ganska lång – det tror jag att kabinetssekreteraren är medveten om.

Har man studerat denna del av världen och kan språket och förstår realia vet man också att det handlar om en skillnad mellan att lyssna och att agera. Att lyssna och vänta är det vi är bra på. Det är inte det Ukraina är bra på. Ukraina har lagt fram en lista med mycket specifika önskemål. Vårt svar är att lyssna, resonera och undersöka. Det är inte tid för detta. Det är tid att agera tydligt utifrån det som Ukraina har lagt på bordet.

Jag ser därför inget annat sätt än att vi behöver driva på detta. Vi står bakom det som Markus Wiechel och Jessika Roswall har framfört.

Anf. 71 HANS EKLIND (KD):

Herr ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för svaret! Jag vill ändå i EU-nämnden konstatera att detta att regeringen inte utesluter något inte är detsamma som att inom ramen för den europeiska fredsfaciliteten se till att konkreta stödpaket innehållande defensiv försvarsmateriel till Ukraina kommer på plats. Jag vill alltså i likhet med Sverigedemokraterna, Moderaterna och även Liberalerna anmäla detta.

Anf. 72 HELENA VILHELMSSON (C):

Även Centerpartiet ansluter sig. Vi vill trycka på och använda krigsmaterielexport i defensiva syften.

Anf. 73 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag vill påpeka att diskussionerna om en eventuell tredje fas, ett tredje EPF-paket, inte ens formellt har inletts. Sverige har tagit upp frågan med andra stater. Vi har talat om att vi bör gå längre än EPF 2. Vi bör utvidga vårt stöd till Ukraina. Men diskussionerna med Ukraina om detta har inte ens påbörjats. Det finns ingen ukrainsk lista över vad Ukraina vill ha som en del av EPF 3. Jag tycker att det är naturligt att det i diskussionerna om vad som ska ingå i ett EPF 3 är Ukraina som ska vara drivande, inte EU och inte Sverige.

Jag ber EU-nämnden att uppmärksamma att jag inte enbart sa att Sverige inte utesluter något. Jag sa också att det är centralt att ta fasta på Ukrainas önskemål. Men låt oss då tillåta Ukraina att självt, när vi inleder samtal om EPF 3, formulera dessa önskemål. Det kan mycket väl vara – det är till och med sannolikt – önskemål om militär utrustning av olika slag. Men det är Ukraina som bör framföra de önskemålen, inte Sverige. Det tycker jag är ganska naturligt.

Vi utesluter ingenting. Det är centralt att ta fasta på Ukrainas önskemål. Detta tycker jag borde vara en ganska naturlig och enkel position att enas kring.

Jag vill tillägga att jag inte tror att frågan heller kommer att bli föremål för diskussioner vid dagens utrikesråd, där det väsentliga som våra ministrar kommer att diskutera kommer att vara det sanktionspaket som ska antas och vilka ytterligare påtryckningar vi kan utsätta den ryska regimen för.

Anf. 74 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag håller med om att det är sanktionerna i paketet som är det väsentliga, definitivt. Men jag kan inte riktigt förstå varför det ska vara så svårt. Kabinettssekreteraren uttryckte att det är en ganska enkel position att inta. Jag tycker precis likadant. Det är ganska enkelt att inta en gemensam position om man använder hela EPF, som möjliggör även krigsmateriel. Jag förstår inte varför det ska vara omöjligt att lyfta detta. Det är en ganska enkel position att inta, så det borde vi kunna enas kring.

Anf. 75 JENS HOLM (V):

Jag vore tacksam om kabinettssekreteraren kunde svara på mina frågor om Swift.

Anf. 76 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag ber om ursäkt för att jag tappade bort Jens Holms frågor bland de många frågor som ledamöterna ställer.

Vi kommer att få återkomma till frågan om Swift inom ramen för ett tredje paket. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Anf. 77 ORDFÖRANDEN:

Innan jag dristar mig till att försöka göra en sammanfattning vill jag påminna om att det här är ett slutet sammanträde. Det innebär till exempel att fotografering inte är tillåten under sammanträdestiden. Ingen spridning i sociala medier!

Med detta sagt är vi nu i ett läge där jag ska försöka sammanfatta detta. I huvudsak finns det stöd för regeringens här redovisade inriktning. Men det finns också en majoritet i nämnden – moderater, sverigedemokrater, kristdemokrater, liberaler och centerpartister – som anser att man ska driva på avseende defensiva vapen och annat. Då är det detta som regeringen ska förhålla sig till.

Det finns då, antar jag, avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet och en lite oliklydande avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna, som stöder den regeringsståndpunkt som framfördes vid sammanträdet.

Anf. 78 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Herr ordförande! Om regeringens position skulle formuleras som ”för Sveriges vidkommande är det centralt att ta fasta på Ukrainas önskemål, inklusive om möjligt tillhandahållande av militär utrustning, och vi utesluter ingenting” – är det en position som skulle möta nämndens gillande?

Anf. 79 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr ordförande! Nej, det där tycker jag är alldeles för svagt. Hela poängen är att driva på.

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Vi ajournerar mötet några minuter på uppmaning av andre vice ordföranden.

Ajournering

EU-nämnden beslutade kl. 10.17 på förslag av ordföranden att ajournera samrådet.

Återupptaget samråd

Samrådet återupptogs kl. 10.21

Anf. 81 ORDFÖRANDEN:

Då återupptar vi mötet.

Anf. 82 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag tror att positionen då skulle vara: För Sveriges vidkommande är det centralt att ta fasta på Ukrainas önskemål, inklusive möjligt tillhandahållande av militär utrustning.

Anf. 83 HANS EKLIND (KD):

För att det ska stämma bättre med det som vi kristdemokrater vill är mitt förslag att man börjar meningen med "Sverige ska verka för", och så tar man bort början av det som kabinettssekreteraren läste upp och fortsätter med den del som börjar med "att ta fasta på". Innebörden av meningen ska vara att Sverige ska verka för att ta fasta på och så vidare. Det vi är ute efter är ju att Sverige ska agera, och jag tycker att det ska finnas med i ställningstagandet. Då har jag tolkat dem på den här sidan som ville ha en annan standpunkt än den regeringen aviserade.

Anf. 84 MARKUS WIECHEL (SD):

Jag tycker att det som just framfördes var jättebra. Vi står naturligtvis bakom det också.

Anf. 85 ORDFÖRANDEN:

Hans Eklind, du får läsa upp det som du ville framföra, så att det blir tydligt och klart även för kabinettssekreteraren.

Anf. 86 HANS EKLIND (KD):

Herr ordförande! Kabinettssekreteraren läste upp en mening. Jag är inte expert på att hålla allt i minnet, men de ord som kom före "ta fasta på" vill jag ersätta med "Sverige ska verka för att". Om kabinettssekreteraren läser upp hela meningen kan jag se till att det blir tydligare vad min ordalydelse är.

Anf. 87 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag hade uppfattat att den mening som det fanns stöd för här tidigare var: För Sveriges vidkommande är det centralt att ta fasta på Ukrainas önskemål, inklusive möjligt tillhandahållande av militär utrustning.

Detta tycker jag är en mycket rimlig kompromiss och en tydlig rörelse från regeringens sida i en fråga som har varit ganska komplicerad att diskutera vid flera olika sammanträden. Det är för övrigt en fråga som inte kommer att vara central på det möte som utrikesministern är på väg till i dag.

Anf. 88 ORDFÖRANDEN:

Jag är benägen att hålla med kabinettssekreteraren. Det verkar just nu som om oppositionen håller på att reflektera över vad kabinettssekreteraren precis läste upp.

Vi måste nog ajournera oss någon minut till.

Anf. 89 ORDFÖRANDEN:

Då återupptar vi mötet.

Anf. 90 HANS EKLIND (KD):

Herr ordförande! Vi har haft överläggningar. Jag drar tillbaka förslaget om ändring av början av meningen. Vi stöder den mening som kabinettssekreteraren läste upp.

Anf. 91 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag följande: Med det tillägg som har framförts av kabinettssekreteraren i god kompromissvilja finns det stöd för regeringens här redovisade inriktning. Socialdemokraterna tar tillbaka sin avvikande ståndpunkt. Det finns då två avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Är de likalydande?

Anf. 92 JENS HOLM (V):

Jag tror att de är likalydande. För vår del kan vi inte stå bakom militär utrustning. Vi tycker inte att det är Sveriges roll.

Anf. 93 ORDFÖRANDEN:

Tack för förtydligandet, Jens Holm! Med likalydande avvikande ståndpunkter från Vänsterpartiet och Miljöpartiet finns det alltså stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Nu kommer vi till punkten Övrigt på dagordningen.

Anf. 94 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Herr ordförande! Även om detta inte är en formell punkt där regeringen ska samråda med riksdagen och EU-nämnden vill jag ändå passa på att informera om att vi har fått information om att Frankrike under punkten Övrigt vill ta upp frågan om att utvidga EU:s MR-sanktionsregim till att omfatta också frågor om korruption. Detta är något som vid flera tillfällen har diskuterats också här i riksdagen, och regeringen har varit aktiv i frågan. Vår avsikt är att stödja Frankrike när man tar upp denna fråga vid mötet.

2021/22:24
25 februari

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Då tackar vi kabinetssekreteraren för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde och önskar lycka till vid det kommande rådsmötet. Skicka hälsning till utrikesministern från EU-nämnden! Vi tillönskar kabinetssekreteraren med medarbetare en trevlig helg.

Kabinetssekreteraren tackar, vill jag säga för protokollet.

§ 1 Rättsliga och inrikes frågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 4 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 5 LUDVIG ASPLING (SD).....	2
Anf. 6 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 7 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 9 ORDFÖRANDEN.....	3
Anf. 10 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 11 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 12 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 15 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 16 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 17 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 18 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 20 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 21 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 22 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 23 HELENA VILHELMSSON (C).....	7
Anf. 24 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 25 ORDFÖRANDEN.....	7
Anf. 26 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 27 LUDVIG ASPLING (SD).....	8
Anf. 28 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
Anf. 29 LUDVIG ASPLING (SD).....	8
Anf. 30 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 31 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
Anf. 32 ORDFÖRANDEN.....	9

Anf. 33 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
§ 2 Rättsliga och inrikes frågor	10
.....	10
Anf. 34 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 35 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	10
Anf. 36 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 37 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S).....	10
Anf. 38 ORDFÖRANDEN.....	11
§ 3 Rättsliga och inrikes frågor	12
.....	12
Anf. 39 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 40 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	12
Anf. 41 ORDFÖRANDEN.....	12
Anf. 42 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	12
Anf. 43 MARIA NILSSON (L).....	13
Anf. 44 HANS EKLIND (KD).....	14
Anf. 45 LUDVIG ASPLING (SD).....	14
Anf. 46 MARIA FERM (MP).....	15
Anf. 47 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	15
Anf. 48 LUDVIG ASPLING (SD).....	17
Anf. 49 ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 50 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	17
Anf. 51 HELENA VILHELMSSON (C).....	18
Anf. 52 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	18
Anf. 53 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 54 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	18
§ 4 Utrikes frågor	19
.....	19
Anf. 55 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 56 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG.....	19
Anf. 57 ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 58 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG.....	19
Anf. 59 MARKUS WIECHEL (SD).....	21
Anf. 60 JENS HOLM (V).....	21
Anf. 61 HANS EKLIND (KD).....	22
Anf. 62 JESSIKA ROSWALL (M).....	22
Anf. 63 MARIA NILSSON (L).....	23
Anf. 64 HELENA VILHELMSSON (C).....	23
Anf. 65 MARIA FERM (MP).....	24
Anf. 66 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG.....	24
Anf. 67 MARKUS WIECHEL (SD).....	26
Anf. 68 JENS HOLM (V).....	26
Anf. 69 JESSIKA ROSWALL (M).....	26
Anf. 70 MARIA NILSSON (L).....	26
Anf. 71 HANS EKLIND (KD).....	27
Anf. 72 HELENA VILHELMSSON (C).....	27
Anf. 73 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG.....	27

Anf. 74	JESSIKA ROSWALL (M).....	28	2021/22:24
Anf. 75	JENS HOLM (V)	28	25 februari
Anf. 76	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	28	
Anf. 77	ORDFÖRANDEN.....	28	
Anf. 78	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	28	
Anf. 79	MARKUS WIECHEL (SD).....	28	
Anf. 80	ORDFÖRANDEN.....	28	
Anf. 81	ORDFÖRANDEN.....	29	
Anf. 82	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	29	
Anf. 83	HANS EKLIND (KD).....	29	
Anf. 84	MARKUS WIECHEL (SD).....	29	
Anf. 85	ORDFÖRANDEN.....	29	
Anf. 86	HANS EKLIND (KD).....	29	
Anf. 87	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	29	
Anf. 88	ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 89	ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 90	HANS EKLIND (KD).....	30	
Anf. 91	ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 92	JENS HOLM (V)	30	
Anf. 93	ORDFÖRANDEN.....	30	
Anf. 94	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	30	
Anf. 95	ORDFÖRANDEN.....	30	